

Färdigheter inom digitalt skrivande

Anne Rongas

I denna text beskrivs principerna för gemensamt skrivande, bra appar till hjälp för planering och skrivande, uppbyggnad av en multimodal text samt publicering av digitala texter.

Principer för gemensamt skrivande på webben

När man skriver tillsammans är det viktigt att skapa en förtroendeingivande, säker och tolerant atmosfär samt att vara vänlig. Det är bra att tydligt fördela ansvar, roller och turer samt komma överens om hur texterna ska kommenteras och redigeras. Gemensamma rutiner och färdiga mallar som går att kopiera kan vara till nytta. Målet är att dra nytta av deltagarnas styrkor. Det är bra att släppa in andra i texten med inställningen: "Det är bra om någon hittar ett fel och rättar till det." En viktig färdighet som man övar på är att tåla att saker är halvfärdiga.

Anvisningar för användningen av delade dokument finns på tjänsternas sidor. Viktiga färdigheter när det gäller att använda delade dokument är att dela dokument till en annan skribent, använda versionshistorik, kommentera samt ladda ner dokument som producerats på webben till den egna datorn.

Tjänster:

- Google Drive: Google Docs, avskalat och tydligt, [läs Googles instruktioner](#)
- Microsoft 365 OneDrive, Microsoft Teams + Office Word eller OneNote, [läs anvisningarna för Microsoft](#)
- Tiekas (Utvecklingscentralen för Informationssamhället) [Muistio-tjänst](#): webbaserad textredigerare med öppen källkod där användarna kan arbeta tillsammans i realtid (på finska)

Hjälp vid planeringen

Digitala verktyg kan utnyttjas i olika steg av planeringen: under idéskapande, vid skrivande av manus och när man gör anteckningar.

- Inledande idéskapande
 - Delat textdokument: dokumentet kan innehålla färdiga frågor eller rubriker som styr idéskapandet
 - Frågeformulär, t.ex. [O365 Forms](#) eller [Google Forms](#)
 - Inlämnande av förslag: [AnswerGarden](#)
 - [Padlet](#) är som ett virtuellt blädderblock, fungerar också bra på mobila enheter. Med ett avgiftsfritt konto kan man skapa några Padlet-väggar, användarna kan delta via länk utan att logga in, väggen kan stängas med lösenord från utomstående
- Manuskrivande
 - Delat textdokument: [Word Online](#), [Google Docs](#), [Tieke Muistio](#)
 - En visuell mall (idéer eller öppna delade mallar kan sökas med sökordet *storyboard template*)
 - En tankekarta, till exempel [Popplet](#), [MindMup](#) eller [Coggle](#).
- Anteckningar
 - Du får ut allra mest när du skriver dina anteckningar i samma tjänst under en lång tid. Hitta ett verktyg som passar din egen stil. Använd mappar och identifikationsord. Om du använder en tjänst som din arbetsgivare eller läroanstalt erbjuder bör du räkna med byte av arbets-/studieplats.
 - Anteckningar i en mobil enhet och en molntjänst: [O365 OneNote](#), [Google Keep](#), [Apple Anteckningar](#), [Evernote](#)

Multimodalitet

Multimodalitet innebär kombinationer av exempelvis text, bild, video, ljud och rörelse. Det låter mer komplicerat än det är. Multimodal text kan göras med en smarttelefon.

Bilder, videor och ljud kan kombineras med olika appar:

- Videoredigering, t.ex. [iMovie](#), [EdVisto](#)
- [Microsoft Sway](#)
- Power Point (presentera, animera: Fil: Vie > mp4)
- [Thinglink](#)

- [Explain Everything](#) (3 projekt på gratiskontot)
- [Pic Collage](#)
- [Canva](#) (snygga mallar för olika publikationer, kostnadsfri tjänst som räcker till för många)

Berättelsen eller texten kan byggas upp med hjälp av färdiga element och bakgrunder (en del av egenskaperna är gratis, fler egenskaper mot en avgift).

- Animera med karaktärer, spara ditt eget tal i en video eller i en e-bok: [Puppet Pals och Puppet Pals Books](#)
- Berätta din historia som en serie: [Comic Life](#)
- Populär serieapp: [StoryboardThat](#)
- Läs mer: Matleena Laakso – [Animationer i undervisningen](#)

Green Screen:

Med hjälp av den gröna bakgrunden och appen kan personerna ha önskad bakgrund, till exempel en lärare i rymden. Du hittar mobilappar med sökordet *green screen*.

Digitala verktyg för att underlätta bearbetningen av texter

Många skribenter kan ta hjälp av verktyg för att omvandla en text från tal till text.

- **Ändring av fotograferad text till digital:** Denna egenskap finns i skannerprogram samt bl.a. OneNote, Google Keep och Googles kamera (Google Lens). För att hitta funktionen i olika appar måste man söka lite. Det finns information om funktionen på webben: *optical character recognition* (OCR).
- **Översättningar av texter på fotografier:** Med sökorden *Photo translate* finns det många appar med vilka man kan översätta bildtexter. Till exempel kan Googles mobilapp för översättning användas med enhetens kamera eller genom att välja ett översättningsobjekt från fotografier.
- **Från tal till text:** Appar som omvandlar tal till text hittas med sökorden: *speech to text* eller *voice to text* eller *dictate*. Det beror på operativsystemet och appen om man genom att tala kan diktera skiljetecken och styckeindelningar när man skriver. Till exempel Med webbversionen av Word kan du transkribera ljudband, [bekanta dig med anvisningarna](#).

Publicering av digitala texter

Upphovsrätten är det viktigaste att tänka på i publiceringen av digitala texter. Utöver upphovsmakarna är det bra att anteckna publiceringstidpunkten. Man bör bekanta sig med [Creative Commons](#)-licenserna och eventuellt lägga till något eget när man vill dela användarrättigheter med andra. När det gäller minderåriga säkerställer man med vårdnadshavaren att man har tillåtelse att publicera verken och med dem kan man också i första hand välja system som administreras av en läroanstalt. Det är bra att testa att innehållet och länkarna öppnas och syns på olika enheter innan man delar. Dessutom är det bra att kontrollera språkvården och källans betydelse samt fästa uppmärksamhet vid [tillgängligheten](#). Skyldigheten när det gäller tillgänglighet gäller den offentliga förvaltningen, såsom skolornas officiella webbtjänster.

Publiceringskanaler:

- Webbplatser: Google Sites, Peda.net, Weebly
- Blogginlägg: WordPress, Blogger, Tumblr
- Videor: YouTube, Vimeo
- Gör något känt: Facebook, Instagram, Twitter
- Själva innehållsproduktionstjänsten kan erbjuda en publiceringsplats, t.ex. Thinglink
- Sluten publicering i läroanstaltens elektroniska inlärningsmiljö

Ytterligare anvisningar:

Sök anvisningar om appar i en sökmotor genom att som sökord ange tjänstens eller funktionens namn samt t.ex. ordet *hjälp/help/FAQ*. Man kan också få ett bra sökresultat genom att börja sökningen med: *How to use...*

Läs mer:

- [Matleena Laakson koulutusdiat](#)
- [Jane Hart: Top Tools for Learning](#)
- [Yle Digitreenit](#)

Prova! Man lär sig digitala färdigheter som hantverk, det vill säga genom att göra.

Författare:

Rongas, A. (2019). *Digikirjoittamisen taidot*. LUKILOKI-projektet 2018–2022. Jyväskylän yliopisto.

Bilder:

Fauxels - "Photo Of People Near Wooden Table";
Picjumbo - "Woman Sitting on Chair Using Black Ipad"